

לקראת שבת

עיונים בפרשת השבוע

מדברי

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א

שנה ב / גליון נא

ערש"ק פרשת חקת

ה'תשס"ה

פתח דבר

לקראת שבת פרשת חקת, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדיה, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון נא), והוא אוצר בלום מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו של משיח, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון 'אור החסידות'

מעמו וראו כי טוב

הננו לבשר לקהל הלומדים כי ניתן להרשם כמנויים על הקובץ ולקבלו מידי שבוע באמצעות הדואר

בסך 10 ש"ח בלבד לחודש
(דמי טיפול ומשלוח)

לפרטים נא לפנות לטלפון 03-9604832
(ניתן להשאיר הודעה)

יוצא לאור על ידי
'אור החסידות'

מכון תורני להפצת תורת החסידות

ת.ד. 2033 כפר-חב"ד, 72915
טלפון: 03.9604832 פקס: 03.9607370

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור ההכרח בדברי רש"י "ויכו אותו" - "משה הרגו", הגם דכתיב "ויכו" (בלשון רבים), ע"פ ביאור פשט הפסוקים שלפנ"ז.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ח עמ' 134 ואילך)

יינה של תורה

פרה אדומה "מטמאה את הטהורים ומטהרת את הטמאים", ביאור ענין זה בעבודת האדם, בהקדים ביאור מה שנאמר בפרה דווקא "זאת חוקת (כל) התורה".

(ע"פ לקוטי שיחות חלק ד' ע' 1056 ואילך)

חידושי סוגיות

ביאור הברייתא ד"שאלו אנשי אלכסנדריא . . ג' דברי בורות . . מתים לע"ל צריכין הזאה . . או אין צריכין", דשאלתם היתה בדין מגע הגוף החי בגוף המת בשעת התחיה (ולא מדין טומאת המת עצמו), ותשובת ריב"ח על כך. דעפ"ז מיושבים היטב דברי הילקוט בפרשתנו בנוגע לדין זה ד"הנוגע במת טמא ואין מת עצמו טמא", וכן כמה וכמה דיוקים מוקשים בדברי הברייתא גופא.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יח עמ' 239 ואילך)

הוספה - דרכי החסידות

קטעי שיחות ומכתבים בענין הצדיקים, שגם לאחר פטירתם "לא יעזבו צאן מרעיתם", בקשר עם ג' בתמוז - יומא דהילולא דכ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זיע"א.

(מלוקטים משיחות ומכתבי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זיע"א)

מקרא אני דורש

ההכרח בפרש"י ד"משה הרגו"

ביאור ההכרח בדברי רש"י "ויכו אותו" – "משה הרגו", הגם דכתיב "ויכו" (בלשון רבים), ע"פ ביאור פשט הפסוקים שלפנ"ז

א. "ויצא עוג מלך הבשן לקראתם . . ויאמר ה' אל משה אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו . . ויכו אותו ואת בניו ואת כל עמו וגו'" (סיום פרשתנו). מפרש ע"כ רש"י "ויכו אותו - משה הרגו", דהגם שלשון הכתוב הוא "ויכו" (לשון רבים), משה לבדו הרגו. ורש"י מסיים ומביא ראיה לפירושו "כדאיתא בברכות בהרואה עקב טורא בר תלתא פרסי כו".

המהר"ל מפראג מפרש שההוכחה לכך ש"משה הרגו", לקח רש"י מהכתוב לפנ"ז "אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו", דהבטחת הקב"ה למשה היתה שעוג ייפול "בידך" - בידי דווקא. ומה שנכתב "ויכו" בלשון רבים, הוא משום שזה מתייחס גם על "בניו ואת כל עמו" (שאותם לא הרג משה לבדו).

אך אין זה מובן:

א) מצינו פעמים רבות שדברי הקב"ה למשה בנוגע לבנ"י היו בלשון יחיד [וכמו "אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך" . . ולהביאך אל המקום גו"], שזה נאמר ביחס לבנ"י (דהרי משה לא נכנס לא"י), והיינו משום שמשה היה שליח של כלל ישראל בזה. ועפ"ז אינו מובן, כיצד אפשר להוכיח מהכתוב "כי בידך נתתי אותו" ש"משה הרגו"?

ואפילו את"ל שלשון "בידך" שונה מ"לפניך" וכו' [דהדרוגמא דלעיל], עדיין יהיה קשה, דהרי גם בנוגע לסיחון נאמר (דברים ב, כד) "ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון האמורי", ואעפ"כ לא

מצינו ברש"י שם ש"משה הרגו". ומהו החילוק בין "בידך" שנאמר כאן, למה שנאמר בסיחון?
 (ב) בפסוק זה גופא נאמר "בידך נתתי אותו ואת כל עמו", ומכיוון שרש"י לומד ש"בידך" היינו
 בידיו של משה, היה צריך לפרש כן גם בנוגע ל"כל עמו". אך מרש"י אין נראה כן, דאת הפירוש
 "משה הרגו" אומר הוא רק על התיבות "ויכו אותו" (ואינו מביא את המשך הכתוב "ואת כל עמו"
 ואפילו אינו מרמז זאת ב'וגו'), היינו, ששיטת רש"י היא ש"את כל עמו" לא הרג משה לבדו.
 ועפ"ז מוכרח שגם ה"בידך" שכתוב כאן, פירושו (ביחס ל"ואת כל עמו") - בידיהם של בני.
 וקשה, מהו ההכרח לפרש ש"בידך" (ביחס ל"נתתי אותו") היינו בידיו של משה?
 ועוד קשה:

בסיום דבריו מביא רש"י ראיה - "כדאיתא בברכות בהרואה עקר טורא בר תלתא פרסי כו".
 ואינו מובן, דלכאורה, ההוכחה לכך ש"משה הרגו" איננה מן המלים "עקר טורא בר תלתא פרסי",
 אלא מסיום דברי הגמרא - "ומחייה בקרסוליה וקטליה", ומדוע הביא רש"י את התיבות "עקר
 טורא" דווקא (ואת ההמשך רימז רק ב"כו"), ולא את התיבות שמהם היא ההוכחה?

ג. הביאור בכל זה:

בפסוק שלפנ"ז, על התיבות "אל תירא אותו", מפרש רש"י "שהיה משה ירא להלחם שמא
 תעמוד לו זכותו של אברהם".

והנה, מ"ש רש"י "שהיה משה ירא" מיותר לכאורה, דהרי "אל תירא אותו" מוסב על "ויאמר
 ה' אל משה", והיה די לומר "שהיה ירא", והיה מובן מאליו שזה קאי על משה?
 אלא י"ל, שבזה בא רש"י לדייק שרק משה היה ירא, אך לא שאר בני, כדלהלן:

בנ"י ראו את עוג מלך הבשן רק כסתם גוי גדול, וממילא לא היה להם פחד ממנו, דהם היו
 בטוחים "בכח תפילתו של משה" שבודאי ינצחו אותו. [וכפי שמסופר לפנ"ז (כא, לב) שהמרגלים
 ששלח משה "לרגל את יעזר", כבשו אותה לבדם - משום שאמרו "בטוחים אנו בכח תפילתו של
 משה" (רש"י)].

משא"כ משה רבנו שראה בעוג את "זכותו של אברהם", היה ירא מן המלחמה עמו, דמכיוון
 שארץ עוג אינה מארץ שבעה עממין, יכול היה להיות ש"זכותו של אברהם תעמוד לו", ולא יוכלו
 לכבשו, אלא יוצרכו למצוא דרך אחרת לילך לא"י (וע"ד מה שהיה בארץ אדום). ולכן אמר לו
 הקב"ה "אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו" וכו'.

ג. ועפ"ז יובן מדוע מפרש רש"י ש"בידך נתתי אותו" היינו בידי משה לבדו:

מכיוון שלגבי הפחד מעוג, היה משה חלוק משאר ישראל, דרק הוא היה ירא מפניו, ומשא"כ

שאר ישראל שהיו "בטוחים בכוחו של משה" (כנ"ל), אין שייך לומר שהפסוק ד"בידך נתתי" מוסב על כל בני, דהרי הוא מגיע כהמשך לכתוב ד"אל תירא אותו" - ומכיוון ד"אל תירא אותו" קאי על משה לבדו, מוכרח לומר שגם "בידך נתתי" קאי על משה לבדו. ולכן פירש רש"י ש"משה הרגו" הגם דכתיב "ויכו" בלשון רבים.

והגם שלאחרי התיבות "כי בידך נתתי אותו" הפסוק ממשיך "ואת כל עמו ואת ארצו", ואת "כל עמו" הרגו הרי שאר בני - היינו משום שלגבי הכאת "כל עמו" לא היה חילוק בין משה לשאר ישראל (דהרי כל פחדו היה רק מעוג "שמא תעמוד לו זכותו של אברהם"), ולכן אפשר לבאר שב"בידך נתתי" ביחס ל"כל עמו" הכוונה היא לכל בני. משא"כ בנוגע ל"אותו", שבזה משה היה חלוק משאר ישראל, מוכרחים לומר ש"בידך" פירושו - בידיו של משה.

ד. אך עדיין קשה, דבאם "משה הרגו", מדוע באמת כתב הפסוק "ויכו" (בלשון רבים), שמכך משמע שבני הרגו אותו?

וי"ל, דשאלה זו בא רש"י ליישב בכך שמביא את דברי הגמרא "עקר טורא בר תלתא פרסי": הטעם לכך שגודל ההר שעקר עוג היה "תלתא פרסי" דווקא, הוא משום שזה היה גודל מחנה ישראל - שלוש פרסאות. היינו, שמטרתו של עוג היתה להאביד - ח"ו היל"ת - את כל בני. ומכך מובן, שע"י שהרים עוג את ה"טורא בר תלתא פרסי" (לא רק שעבר חטא חמור, אלא ש) איבד את "זכותו של אברהם"; באם היה מאבד רק חלק מבני, או אפילו רוב בני, היתה סברא לומר שעדיין נשארה לו זכות ממה שאמר לאברהם "כי נשבה אחיו", אבל מכיוון שרצה לאבד את זרעו של אברהם כולו, בזה גרם לבטל את הזכות שהיתה לו.

ומכיוון שכן, הגם שמלכתחילה אמר הקב"ה "כי בידך נתתי אותו" - דדוקא משה יוכל להרגו, הנה בשעה שהרגו משה בפועל, כבר לא היה צורך בזכותו המיוחדת של משה. דע"י ש"עקר טורא" בטלה "זכותו של אברהם" שהיתה לעוג, וממילא גם שאר בני היו יכולים להרגו - ולכן נכתב בכתוב "ויכו" לשון רבים.

יינה של תורה

לטהר גם כאשר נטמאים

פרה אדומה "מטמאה את הטהורים ומטהרת את הטמאים", ביאור ענין זה בעבודת האדם, בהקדים ביאור הענין ד"זאת חוקת (כל) התורה"

א. פרשת חוקת עוסקת בדיני פרה אדומה, המטהרת מטומאת מת. בהלכות פרה אדומה מצינו דבר פלא: א. "מטמאה את הטהורים ומטהרת את הטמאים" - מאפר הפרה מזים על טמאי מתים לטהרם, בעוד שהכהן המתעסק בשריפת הפרה והכנת האפר, נטמא. ב. שחיטת הפרה ושריפתה, והכנת האפר להזאה, נעשות מחוץ לשלוש המחנות.

כמו כן, יש להבין מדוע בפתיחת פרשת פרה משתמשת התורה בלשון "זאת חוקת התורה" - מלשון זה משמע כי מצות פרה אדומה מהווה ענין כללי ועיקרי בתורה.

ב. מצוות התורה נחלקות לשלושה סוגים: משפטים - אלו המצוות המתחייבות על פי שכל אנושי. עדות - הן המצוות אותן אין השכל מחייב, אך הן מתקבלות ומובנות גם בשכל. חוקים - מצוות שאין בהן כל טעם שכלי.

יהודי נדרש לקיים את מצוות התורה מפני היותן רצון ה', ולא מפני טעם שכלי כלשהו. גם את המצוות המתחייבות ומובנות בשכל אנושי יש לקיים כחוק - מצוה ללא טעם והגיון, לא מפני ההסברה השכלית המחייבת מצוות אלו, משום שלאמיתו של דבר, ציווי התורה הם למעלה מכל טעם שכלי, כיוון שרצון ה' אינו מוגבל בהגבלה שכלית.

היות המצוות רצון ה', ללא כל הסברה שכלית, ניכר בגלוי בקיום מצוות מסוג 'חוקים'. בקיום מצוה המובנת בשכל (משפטים ועדות) עלול האדם לערב את מציאותו האישית בקיום המצוה, כלומר, יתכן וקיום המצוה נובע אצלו מכורח התחייבות שכלית, ולא בגלל היותה רצון ה'. כאשר רצון ה' - שלמעלה משכל - מתגלה ומוכן גם בשכל (משפטים ועדות), עלולה להתערב בקיום המצוה מציאותו העצמאית של האדם - שכל והגיון. במצוות אלו, קיום המצוה הוא כדבר נוסף על עצם מציאותו של האדם, משום שקיומה הוא מצד התחייבות שכלית - השכל הוא כח המתפשט ומתגלה מהנפש - דבר נוסף על עצמות הנפש. אולם, בקיום 'חוקים' - מצוות ללא כל הבנה שכלית, ניכר בגלוי שקיומם הוא אך ורק מפני רצון ה'. במצוות מסוג 'חוקים' מתגלה הרצון העליון כפי שהוא, ללא הסבר שכלי המעלים על הרצון. משום כך, קיום מצוות אלו אפשרי רק כאשר האדם מבטל את מציאותו האישית ומקיים את רצון ה', על אף שהדבר כלל לא מתקבל בשכלו. קיום החוקים נובע מעצם נפשו של יהודי - למעלה מהגבלה שכלית. בקיום מצוות אלו הוא לא מערב את ישותו העצמאית, וקיום מצוה זו נעשה לדבר אחד עם מציאותו, משום שמקורו בעצם הנפש.

זוהי גם משמעות הלשון "חוקים": באותיות החקוקות ('חוקים') על גבי אבן טובה, מציאות האותיות בטלה לגמרי באבן בה היא חקוקה. האותיות אינן דבר הנוסף על האבן, הן נעשות לדבר מאוחד עם האבן. בקיום 'חוקים', מקשר ומאחד יהודי את עצם נפשו בעצמותו יתברך שלמעלה מכל הגבלה - על ידי התבטלותו בפני רצון ה'.

ג. עיקר ענין החוקים - קיום המצוות מפני רצון ה', עבודה הנובעת מעצם הנפש - מתבטא במצות פרה אדומה, כדלקמן.

המדרש מספר (במדבר רבה פ"ט, ד) כי בשעה ששמע משה רבינו על טומאת מת - הטומאה החמורה ביותר - "נתכרכמו פניו", משום שלא ראה אפשרות לטהרה מטומאה כזו, "במה תהא כפרתו". כאשר גילה לו הקב"ה את מצות פרה אדומה, המטהרת מטומאת מת, נתיישרה דעתו.

כששמע משה רבינו על טומאה חמורה כזו לא ראה כל אפשרות לכפרה, משום שעל פי שכל לא תיתכן כל אפשרות לטהר מטומאה חמורה כטומאת מת. אך כשגילה לו הקב"ה את הדרך לטהר טמאי מתים - מצות פרה אדומה, התיישרה דעתו. טעמה של מצות פרה אדומה לא נתגלה אף לשלמה המלך ("אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני") "החכם מכל אדם", משום שמצוה זו מבטאת את עיקר ענין החוקים - עבודה בביטול מוחלט ללא התערבות השכל. כאשר עבודת היהודי את קונו נובעת מעצם הנפש, והוא עומד בביטול מוחלט לבוראו, תיתכן כפרה אף על הטומאה החמורה ביותר, משום שבעבודה זו נמשכת ומתגלה עצמותו יתברך, לגביו לא קיים כלל ענין הטומאה והחטא - דרגת האלקות שלמעלה מכל הגבלה.

זהו גם הטעם הפנימי לכך שהעבודות הקשורות בפרה נעשו מחוץ למחנה - מקום בו לא ניכרת קדושה (כבשלוש במחנות), והמתעסקים בפרה נטמאו, כדלקמן.

כאשר יהודי עובד את ה' בביטול מוחלט, ומציאותו בטלה בתכלית לאלקות - מצות פרה אדומה, הוא "מניח את עצמו על הצד" ודואג ליהודי נוסף, העומד בדרגה רוחנית נחותה ביותר - יהודי הנמצא מחוץ לשלוש מחנות - ומטהרו מטומאתו. גם אם הדאגה וההתעסקות בטהרת הזולת מטומאתו תגרע מעבודתו שלו - "מטמאה את הטהורים", מבטל יהודי את מציאותו האישית ופועל לטובת הזולת, ללא עריכת חשבונות כלשהם באשר למצבו שלו, העלול להגרע כתוצאה מהתעסקותו בטהרת אחרים.

עבודה זו - התבטלות האדם לאלקות - עומדת ביסוד כל התורה. מטרת לימוד התורה וקיום המצוות היא שבירת וכפיית המציאות האישית והרגשת הישות - "זאת חוקת התורה".

"מחכה לביאתו"

"ותשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשניה . .
והעשירית יעשה המלך המשיח, מהרה יגלה אמן כן יהי רצון" (רמב"ם הל' פרה
אדומה ספ"ג).

יש לשאול: מה ענין תפלה ובקשה לספר הלכה. ואפילו אם ישנה איזה סיבה
לקביעת התפילה בספר היד - הרי המקום המתאים לכך הוא בהלכות מלך
המשיח (סוף הל' מלכים).

ויש לומר: הרמב"ם פסק (הל' מלכים ספי"א), שלא די להאמין במשיח אלא ישנו
גם חיוב לחכות לביאתו. וכאן, בא הרמב"ם ללמדנו עד היכן צ"ל ה"מחכה
לביאתו", דאפילו אם הזכרת ענין המשיח היא רק בדרך אגב, צריכים להתעורר
מיד בתפלה לביאתו בקרוב.

וטעם הדבר הוא, שכן יהודי צריך להרגיש ששלימותו תלויה בביאת המשיח,
וכל עוד משיח לא בא הוא בכחינת "חסר". מובן איפוא, שכאשר משהו -
המחכה למשיח - מזכיר את המשיח, אפילו בדרך אגב, זה מעורר בו מיד רגש
של צפייה לביאתו, ולכן זה נהיה מצרכיו הוא, וחובתו להתפלל על מילוי חסרונו,
שיזכה במהרה לביאת המשיח.

(כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש - ע"פ לקו"ש חכ"ח עמ' 131)

חידושי סוגיות

המתים לעתיד לבוא צריכים הזאה?

ביאור הברייתא ד"שאלו אנשי אלכסנדריא .. ג' דברי בורות .. מתים לע"ל צריכין הזאה .. או אין צריכין", דשאלתם היתה בדין מגע הגוף החי בגוף המת בשעת התחיה (ולא מדין טומאת המת עצמו), ותשובת ריב"ח על כך. דעפ"ז מיושבים היטב דברי הילקוט בפרשתנו בנוגע לדין זה ד"הנוגע במת טמא ואין מת עצמו טמא", וכן כמה וכמה דיוקים מוקשים בדברי הברייתא גופא

"הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים" (חקת יט, א)

בו וטמאוהו¹ הם, הרי זה אומר מטמאין לא טמאוני ואתה טימאתני⁶.

מה שהילקוט כאן מקשר בכללות הענין ד"ואין בנה של שונמית טמא" עם הפרט שלפנ"ז "ואין מת עצמו טמא", אפשר לפרש בפשטות - דמכיוון שמת עצמו אינו טמא, לכן גם בן השונמית לא היה טמא אח"כ כשחזר לחיות (אף שלפנ"ז היה מת וטימא).

אבל בנוגע להמשך הדברים "נוגע במת

מקשה בדברי הילקוט

א. בנוגע לדיני טומאת מת בפרשתנו איתא בילקוט¹ עה"פ² "הנוגע במת לכל נפש אדם וטמא שבעת ימים" - נוגע במת טמא ואין³ מת עצמו טמא, נוגע במת טמא ואין³ בנה של שונמית טמא, אמרו בנה של שונמית כשמת כל שהיה עמו בבית טמא (היה⁴) טומאת שבעה וכשחיה היה טהור לקודש, חזרו ונגעו

(1) רמז תשסא. והוא מספרי זוטא עה"פ.

(2) יט, א.

(3) בספרי זוטא "אין" (בלא וא"ו). ובמדרש הגדול "אין

עצמו של מת טמא".

(4) כ"ה בספרי זוטא.

(5) בספ"ז: טמאוהו (בלא וא"ו).

(6) "פי" אותן הנוגעים בבני אדם שנטמאו בו אומרים מטמאין היינו בן שונמית לא טמאוני וכו' - זית רענן ליל"ש שם.

מסכת נדה¹¹, בברייתא ד"שאלו אנשי אלכסנדריא את ר' יהושע בן חנניא . . ג' דברי בורות, אשתו של לוט מהו שתטמא אמר להם מת מטמא ואין נציב מלח מטמא. בן שונמית מהו שיטמא אמר להן מת מטמא ואין חי מטמא. מתים לעתיד לבוא צריכים הזאה שלישי ושביעי או אין צריכין, אמר להן לכשיחיו נחכם להן. איכא דאמרי לכשיבוא משה רבינו עמהם".

ובהקדים: נתבאר כמה פעמים, שכל הקושיות והשאלות שישנם בגמרא, גם הוויכוחים ושקו"ט שהיה בין חכמי ישראל ובין אחרים – צדוקים וביתוסים וכו' או (בנדוד) עם אנשי אלכסנדריא – יש לסברותיהם מקום בשכל, גם בשכל דתורה; ואפילו הטענות ומענות שהגמ' אומרת שהם דברי הבל ושטות¹² וכיו"ב, אין הפירוש שאין להם כל אחיזה בשכל הפשוט (ובודאי לא בשכל דתורה) – כי חכמי ישראל לא התעסקו עם טפשים ובורים ועאכו"כ שלא היו קובעים את דבריהם בגמרא. ובמכש"כ וק"ו מזה שאפילו דבר אמיתי, אם מובן הוא מעצמו – שואלים מאי קמ"ל, פשיטא היא וכיו"ב.

מזה גופא שחכמי ישראל כריב"ז, ריב"ח וכו', התווכחו ושקו"ט עמהם והדברים נקבעו בגמרא כחלק מתושבע"פ, מוכח שלא זו בלבד שיש לזה מקום בשכל, אלא שיש לזה מקום גם בשכל דתורה¹³, ואפשר גם להוציא מזה סברות ותוספת הבנה בהסוגיא שבה מובא

טמא ואין בנה של שונמית טמא" צריך ביאור. דהנה, הגם שמדיוק הכתוב "הנוגע במת גו" יטמא" למדים אמנם (כהילפותא הראשונה בילקוט) שרק הנוגע טמא אבל "אין מת עצמו טמא", הנה בהוספה וחידוש "בן השונמית" אינו כן דהרי מכיוון דמיירי כאן לכאורה לאחר שנעשה חי, היה הלימוד צריך להיות: "נוגע במת טמא ואין בנה של שונמית מטמא", שהנוגע ב"בנה של שונמית" אינו טמא, מכיון שאינו מת אלא חי⁷.

דהנה, על מה שכתוב בילקוט "ואין מת עצמו טמא" אומר המג"א⁸: "ונ"מ כשיחיו המתים אין צריכים הזאה"⁹. לפ"ז (שגם בבבא הראשונה ד"ואין מת עצמו טמא" הלימוד נוגע (בעיקר) לזמן ש"יחיו המתים"¹⁰) אפשר לומר שבשני הבבות, "אין מת עצמו טמא" ו"אין בנה של שונמית טמא", מדובר אודות אותו ענין: מת עצמו אינו טמא לכן אינו צריך הזאה לאח"מ כשיחיה, וכך גם "אין בנה של שונמית טמא . . וכשחיה היה טהור לקודש".

אבל לפ"ז קשה: מה מחדש הילקוט בזה שמוסיף "אין בנה של שונמית טמא" אחרי הלימוד ד"אין מת עצמו טמא".

מקדים הנרייתא ד"ג' דברי בורות"

ב. ויובן זה בהקדים הביאור בגמרא סוף

(7) וראה המשך הדרשות בספרי זוטא ויל"ש שם.

(8) זית רענן שם.

(9) וממשיך "נדה דף ע' ע"ש בתוספות (וע"פ המבואר לקמן בפנים צ"ל כוונתו) וכו'".

(10) אבל כ' עוד נפק"מ "וגם המכניס מת למקדש פטור

כו" ואכ"מ.

(11) ס, ט, ב.

(12) פרש"י שם ד"ה דברי בורות.

(13) ובפרט שהגמ' כוללם ביחד עם "הג' דברי חכמה

(הלכה) ג' דברי אגדה כו" וראה חדא"ג שם.

השקן"ט¹⁴. (ב) מהו דיוק הלשון "לכשיבוא משה רבינו" – ולא כהלשון בכגון דא "כשיבוא אליהו וכיו"ב¹⁹.

(ג) "לכשיבא משה רבינו עמהם" ואינו מסיק דמשה רבינו יענה ויתרץ (וכיו"ב), ע"ד שהוא לחשון הראשון "נחכם להן".

(ד) מהו דיוק הלשון "לכשיבא משה רבינו עמהם"²⁰?

(ה) שינוי הסגנון: בשתי השאלות הראשונות הלשון הוא "מהו שתטמא" "מהו שיטמא", ואילו בשאלה השלישית הלשון הוא "צריכין הזאה . . . או אין צריכין" ולא "מהו שיצרכו הזאה" וכיו"ב?

ביאור טענת אנשי אלכסנדריא

ד. הביאור בזה:

בשאלתם הג' – "מתים לעת"ל צריכין הזאה שלישי ושביעי או אין צריכין" – לא נתכוונו אנשי אלכסנדריא לשאול אם המתים לע"ל מטמאים אחרים בטומאת מת, כי ע"כ כבר ענה להם ריב"ח קודם לכן (בתשובה על השאלה הב') – "מת מטמא ואין חי מטמא"²¹; אלא

[ובכך מובן, מדוע גם כאשר לומדים חלק זה בתושבע"פ שבו מובאות שאלותיהם וטענותיהם של הצדוקים וכיו"ב, הרי גם ע"ז מחוייבים בברכת התורה¹⁵].

ואע"פ שהברייתא קוראת לזה "דברי בורות" (וכיו"ב)¹⁶, הרי זה מחמת פרט שבהם, או מחמת אי ההתאמה לנדוד וכו'; וגם – הם "דברי בורות" לגבי תורה שלימה שלנו, לגבי תשובות ר"י בן חנניא.

הדיוקים בברייתא זו

ג. והנה, בברייתא זו ישנם כמה דיוקים הדורשים הבנה:

כתשובה על השאלה השלישית¹⁷ אמר להם ריב"ח "לכשיחיו נחכם להם, איכא דאמרי לכשיבוא משה רבנו עמהם".

וצריך להבין: (א) באם לא ידע ריב"ח את התשובה – מדוע לא ענה להם "איני יודע" וכיו"ב (כמדתו של חכם "על מה שלא שמע אומר לא שמעתי ומודה על האמת וכו'"¹⁸).

14) ועדמ"ש הרגצובי (מכתבי תורה מכתב צט. ועוד): כל מה דכתיב בתורה הוא דין לא חי סיפור.

15) ראה לקולוי"צ אגרות (ע' רסו) עד היכן הדברים מגיעים.

16) ראה לקולוי"צ שם "שכל מה שנאמר בתושב"כ ובתושבע"פ הן בהלכה והן באגדה כו' וכן ההלכה שעליה אמרו אח"כ שבדו"ת היא . . . כולם ממש אמר ה' ובאותו הלשון ממש שנאמרו כו'".

17) וראה במקורי הדברים כמה וכמה דיוקים גם בב' השאלות הראשונות, ואריכות הביאור ביישובם.

18) אבות פ"ה מ"ז.

19) ראה אגה"ק סכ"ו (קמג, ב); ומפורסם הפכו בכל הש"ס ומדרשים כו' ואליהו בא לפשוט כל הספיקות כו'.

20) ראה תוד"ה אחד (פסחים קיד, ב) דכשיבנה המקדש משה ואהרן יהא עמנו. ולהעיר מיומא (ה, ב): לכשיבוא אהרן ובניו ומשה עמהם.

21) עיין במקורי הדברים (לקו"ש ח"ח עמ' 245) בביאור שאלתם השניה (בענין בן השונמית) דמה שלא שאלו שאלה זו מבן הצרפתי (דאליהו), הוא משום דשם שבה אליו נשמתו שלו, משא"כ בבן השונמית, דנכנסה בו חיות חדשה (ע"י ש"ויגהר עליו ויחם בשר הילד), ע"ש באריכות. ועפ"ז

וי"ל שהספק תלוי בהסברא איך יהי' אופן התחי' (24: א) אופן אחד הוא שישאר משהו בגוף ממציאותו הראשונה, אלא שבוה תהי' תוספת והתחדשות בבנין הגוף - שבאופן זה יש נגיעה (בחלק מ)גוף מת ולכן המתים לעת"ל צריכים "הזאה"; ב) או שתחיית המתים תהי' באופן של התחדשות הגוף בכל הפרטים, ולא ישאר כלום ממציאותו הראשונה של הגוף - ואז "אין צריכין הזאה", כי אין כאן נגיעה במציאות של מת המטמא.

ולכן שאלו בלשון "צריכין הזאה" . או אין צריכין" (בלי הקדמת "מהו"), לרמז שאי"ז ספק בדין מגע בעצמו, אלא השאלה היא במציאות, האם התחי' תהי' באופן שיחייב אותם הזאה או לא.

ה. בפרטיות יותר יבואר הענין עפ"י המשנה בכלים²⁵: "מטה שהיתה טמאה מדרס נשברה ארוכה ותקנה טמאה מדרס (מכיון שה"ארוכה" השני' עדיין ישנה) נשברה שני' ותקנה טהורה מן המדרס (דפנים חדשות באו לכאן) אבל טמאה מגע מדרס (כי ה"ארוכה" החדשה, הראשונה נגעה במיטה כשהיתה טמאה מדרס),

דאין הלכה כר"י. וכ"כ ברמב"ם הלכות כלים פכ"ג ה"ז דהוי מגע מדרס גם בבגד אחד. וראה מל"מ שם.

ה) אפילו לדעת הרמב"ם שם ה"ט (ועוד) דהלכה כר"י דהוי מגע בית הסתרים ואין טמא מגע הרי אין מוכרח ששאלתם (ותשובת ריב"ח) תהי' כפי ההלכה דוקא ויתכן שזה שאלתם ובזה השקוט דהרי ט"ס הרי זה דעת ת"ק ור"מ דמגע ביה"ט טמא. וראה לקמן הערה 50 ובהנסמן שם. (24 פרטי ענין תחיה"מ ואופנה (בהבא לקמן) ראה תשובות וביאורים (קה"ת, תשל"ד) סי' ח' ויא"א. וש"נ.

(25) פ"ח מ"ו. ובר"ש ורע"ב שם.

שאלתם היתה רק (כמ"ש המפרשים²²) האם הם עצמם טמאים מצד טומאת מגע, דהיינו ע"י נגיעת הגוף החי בגוף המת בשעת התחי'. והשאלה היא אם "צריכין הזאה שלישי ושביעי או אין צריכין": האם טומאת מגע מת היא רק כשאחר נגע במת, משא"כ כשנגע בעצמו; או שטומאת מגע שייכת גם כשנגעו בעצמם²³?

אפשר לומר כאן יתירה מזו, דאפילו לפי סברתם של אנשי אלכסנדריא בשאלתם (השני'), אין המתים לעת"ל טמאים, דהרי הקב"ה מחזיר לגוף אותה הנשמה עצמה (כדאיתא בגמרא (סנהדרין צא, ב. נראה שם סע"א "גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין"). פדר"א פ"ד (קרוב לסופו). זח"א קכה א (מהנ"ע). קל, סע"ב. ובכ"מ). "מביא נשמה וזורקה בגוף ודן אותם כאחד וכו'"), ובמילא בטל סילוק הנשמה הקודם (היינו, כבן הצרפית) וממילא אין מטמאין.

(22) אהבת ציון דרוש ח' (מהנוב"י). שו"ת חת"ס יו"ד סי' שלו. רד"ל נדה שם. וראה חדא"ג שם באופן אחר.

(23) באהבת ציון שם "ואף אם תמצא לומר שזה מיחשב כנגיעת בית הסתרים" (וראה גם חת"ס שם שמציין לחולין עב, סע"ב. בתוס' כו' והיינו הך דביה"ט). וי"ל: א) דכאן חשיב כשלש על שלש הבאות מבגד גדול דחולין שם עיי"ש.

ב) תלוי מתי נק' הנגיעה אם בשעת התחי' או לפני"ז. ג) אפילו את"ל דהוי בשעת התחי' דכל הגוף בפועל, י"ל שתלוי אם האדם נחשב כגוף אחד או שהוא מורכב מחלקים (האריך בזה בצפע"נ (מהדרות"ל לח, א. נו, סע"ג ואילך. שו"ת דריונסק ח"א סי' קי, קיא. ובכ"מ (נעתקו (בחלקם) במפע"צ ספ"ב)). ושם דהוי פלוגתא דב"ש ובה"ב באהלות פ"א מ"ג (ראה משנה אחרונה שם)), ולב"ה דהוי כמורכב מחלקים הוי כמו בגדים הרבה מקופלים זה ע"ג זה (דמשנה שם. ולהעיר ממהדו"ת שם סע"ד). ובהו גם ר"י מודה דטמא מגע מדרס (מנחות כד, ב). וראה בשו"ת צפע"נ שם סק"י "וזה הוי מחלוקת חולין דף ע"ג, א. ופסחים פה, א כו"ו והיינו גמרא הנ"ל לענין מגע בין הסתרים (ולהעיר מתורה"ה חבורי חולין שם סע"א). וראה (בב"ג הנ"ל) גם ערוך לנר נדה כאן ד"ה צריכין.

ד) ראה פיה"מ להרמב"ם ורע"ב כלים פכ"ז מ"ט יו"ד

למציאות הקודמת²⁸. דהרי בכלי זכוכית ישנו דין²⁹, שע"י "נשברו" בטלו מדין כלי, ואם היו טמאים נעשים טהורים לגמרי. ועד"ז בתחיית המתים, שהתחי' היא באופן כמו שעושים כלי חדש מכלי זכוכית שנשברו, שאין להם שום שייכות למציאותם הראשונה, וממילא על המציאות החדשה של הגוף לא שייכת טומאה מצד מגע במת (כמו בכבא האחרונה שבמשנה בטומאת מדרס) ואז "אין צריכין" הזאה.

ועפ"י יובן מה שענה להם ריב"ח: "לכשיחיו נחכם להן" - דכשתהי' תחיית המתים אז ידעו איך יהי' אופן התחי' ובמילא יתברר הדין.

ביאור טענתם לפי ה"איכא דאמרי"

1. "איכא דאמרי לכשיבוא משה רבינו עמהם": הנה, ה"איכא דאמרי" סבירא להו דהשאלה לא היתה על כללות תחיית המתים דלעתיד - דהרי ריב"ח ס"ל שתחייתם תהי' ע"י בנין הגוף מ"לוד של שדרה"³⁰, ובמילא ברור שבתחיית המתים תהיה טומאת מגע מת (כדלקמן) - אלא ספקם הי' בשייכות להתחי' דלעתיד של מתי המדבר בפרט.

הביאור בזה: בנוגע לדור המדבר ישנה מחלוקת³¹: ר"ע אומר "אין להם חלק

לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנשברה שני' טהורה (אפילו ממגע מדרס)"²⁶.

דהיינו שאם תיקון הכלי הי' כשחלקו האחר של הכלי הי' קיים, יש בזה טומאת מגע; אבל אם התיקון הי' לאחר שנשבר כל הכלי, אין טומאת מגע.

והנה, איתא בגמרא סנהדרין²⁷ "א"ל קיסר לר"ג אמריתו דשכבי חיי הא הו עפרא ועפרא מי קא חיי, אמרה לי' ברתי' שבקי' ואנא מהדרנא לי', שני יוצרים יש בעירנו אחד יוצר מן המים ואחד יוצר מן הטיט איזה מהן משוכח, א"ל זה שיוצר מן המים א"ל מן המים צר מן הטיט לא כש"כ. דבי ר' ישמעאל תנא ק"ו מכלי זכוכית, מה כלי זכוכית שעמלן ברוח בשר ודם נשברו יש להן תקנה בשר ודם שברוחו של הקב"ה על אחת כמה וכמה".

וי"ל ששתי דוגמאות וביאורים אלו מבטאים את שני האופנים בדרך התחי': אם התחי' תהי' בדרך "צר מן המים". הטיט, הרי אע"פ שדין טומאת מת (מקודם התחי') אין כאן, כי לגבי זה אומרים "פנים חדשות באו לכאן", מ"מ ישנו הדין דטומאת מגע, כי נשארה מציאות מסוימת מקודם, שמזה הוא "צר" את הגוף (ע"ד הבבא השני' שבמשנה דכלים).

אבל להאופן השני (דבי ר' ישמעאל), שמשווים את התחי' ל"כלי זכוכית". שנשברו", הכוונה שאין לזה שייכות כלל

28 ראה פרש"י ד"ה יש להם תקנה. צפע"נ סנהדרין שם.

29 כלים פ"ב מ"א. שבת טז, א.

30 ב"ר פכ"ח, ג. וש"נ. ולכן דוחק לפרש כבחת"ס שם ששאלהם היתה אם תשאר עצם נסכוי כו'.

31 סנהדרין קח, א במשנה. שם קי, ב.

26 וראה שבת קיב, ב. ובתוד"ה אכל שם.

27 צ, סע"ב ואילך.

שממציאות הגוף ישאר עכ"פ העצם לזו, ולכן "צריכין הזאה", כי עצם כשעורה מטמא במגע⁴⁰ והם טמאים מחמת נגיעה בגופם עצמם; או שישאר מהם רק "תרווד רקב" - דאז "אין צריכין" הזאה, כי תרווד רקב אינו מטמא במגע, אלא באהל⁴¹; ואפילו באהל ישנם כמה תנאים מתי הוא מטמא - "שיקבר⁴² ערום בארץ של שיש או של זכוכית וכיוצא בהן ויהי' כולו שלם".

ז. וע"ז ענה להם ריב"ח "לכשיבוא משה רבינו עמהם" - וההסברה בזה: איתא בתנחומא בפרשתנו⁴³ "מלה"ד לרועה אחד שיצא לרעות צאנו של מלך ונשבית הצאן בקש הרועה ליכנס לפלטרין של מלך א"ל המלך יאמרו שאתה השבית הצאן אף כך א"ל הקב"ה למשה שבחך הוא שהוצאת ששים רבוא וקברתם במדבר ואתה מכניס דור אחר עכשיו יאמרו אין למתי המדבר חלק לעוה"ב אלא תהי' בצרן ותבא

לעוה"ב, ור"א ס"ל, שיש להם חלק לעוה"ב. ומכך שרבה ראה אותם שוכבין ונראים כשתויי יין³² משמע כדעת ר"א.

והנה באופן התחי' (בכלל) מצינו שתי דעות: א) שהתחי' תהי' מעצם לזו שאינו נפסד לעולם³³, וע"ז נאמר³⁴ "יחיו מתיך" ולא יברא³⁵, כי אופן התחי' לא יהי' ע"י בריאת גוף חדש לגמרי, אלא הגוף³⁶ יבנה מה"עצם לזו". ב) כמ"ש בפרד"א³⁷: "איני משתייר מן הגוף אלא כמלא תרווד רקב והוא מתערב בעפר הארץ כשאור שהוא מתערב בעיסה כו".

ועפ"ז י"ל, דמה שאמר ר"ע, שדור המדבר "אין להם חלק לעוה"ב", כוונתו בזה היא שלא תישאר מהם (מהגופים שלהם) מציאות שתקום לחיים לעוה"ב, כי גם ה"עצם לזו" שלהם יפסד³⁸; אבל אחר שיהיו "תרווד רקב"³⁹ יקומו גם הם בתחיית המתים.

ובזה גופא היתה שאלתם השלישית: איך יהי' אופן התחי' של מתי מדבר - אם באופן

מציאות חדשה ופליג על הנ"ל דנשאר עצם לזו) יומתק מה שממשך בפרד"א שם "ומעלה את כל הגוף בלא מום" ולא כבסנהדרין צא, ב. מקומות שבהערה³⁶.
(40) אהלות פ"ב מ"ג. רמב"ם פ"ג מהלכות טומאת מת ה"ב. ופשיטא את"ל שנשאר יותר מזה.

(41) אהלות שם מ"א (וראה חולין קכה, ב). רמב"ם שם ה"ג. וראה תוס' רעק"א אהלות שם. ואף שזה שאינו מטמא במגע הוא לפי שא"א ליגע בכלו שהרי אינו גוף אחד (כבחולין שם ופרש"י, רמב"ם שם פ"ב הי"א) משא"כ בנדר"ד דהוי כולו מחובר ביחד בגוף האדם, הרי (נוסף על המבואר לקמן שיש בזה תנאים) זה מפורז בכל הגוף, ופשיטא דא"א לומר דהוי מגע בכלו, וראה אהלות שם מ"ב וברמב"ם שם "ואפילו גבלו במים אינו חבור".

(42) רמב"ם שם פ"ג ה"ד (מנדה כז, ב. וש"נ).

(43) יוד.

(32) ב"ב עג, סע"ב. תוד"ה ודמו שם.

(33) ב"ר הנ"ל. ויק"ר רפ"ח. תוד"ה והוא (ב"ק טז, ב).

זח"א סט, א. א. קכו סע"א (מהנ"ע). קלז, א (מהנ"ע). זח"ב כח, ב.

(34) ישע"י כו, יט.

(35) זח"ב שם.

(36) וראה ב"ר רפצ"ה. זח"א קטו, א (מהנ"ע), קכו, א

(מהנ"ע), קל, סע"ב. רג, ב. זח"ג צא, א. רטו, רע"ב (רע"מ).

(37) פל"ד. וראה זח"ג קסט, סע"א ואילך. אבל להעיר

שבאבקת ויכיל ובעבוה"ק (נמסן בתשובות וביאורים (קה"ת,

תשל"ד) ס"יא (בהערה 22) פ"י דהיינו הך דעצם לזו. וראה

זח"א ק"ג, א (מהנ"ע).

(38) וע"ד דור המבול ב"ר הנ"ל הערה 30.

(39) ועפ"ז (דמשנ"א בפרד"א "תרווד רקב" ס"ל דנעשה

טמא ואין בנה של שונמית טמא, שכאן אין החידוש שאינו מטמא אחרים לאחר שחי' (דזה כבר יודעים מקודם, כנ"ל), אלא שהוא עצמו לא נטמא מחמת הנגיעה בגוף שלו⁴⁶ בשעת התחי'⁴⁷.

ולפי"ז מובן בפשטות מה שלמדים זה מ"נוגע במת": דגם בלימוד זה ההדגשה היא "נוגע במת" (ע"ד כבלימוד הקודם "נוגע במת טמא ואין מת עצמו טמא") לא בלשון "מת מצ"ע, וכנ"ל.

עפ"ז מובן מדוע לא הקשו מבן השונמית גופא

ט. זוהי ג"כ ההסברה בזה שבשאלה השלישית הם שאלו "מתים לעת"ל צריכין הזאה שלישי ושביעי או אין צריכין, ולא שאלו שאלה זו אודות הזי"ב ב"בן השונמית" גופא

(46) ראה עד"ז גם בסדרי טהרות כלים (רנ, ב. ד"ה אבל). אלא שכי' הפי' בספ"ז והנפק"מ מזה ש"אין מת עצמו טמא" הוא בזה ש"אין בנה של שונמית טמא", וגם מטעם אחר דלקמן בפנים.

(47) וכן מוכח מהמשך הלשון בספ"ז וילקוט "וכשחי" הי' טהור לקודש" דלכאורה למאי נפק"מ (הרי בא לומר דאף "כשמת כל שהי" עמו בבית טמא הי' טומאת שבעה" הרי "כשחי" אינו טמא ו"חזרו ונגעו בו טמאוהו הם")? אלא שבא להדגיש ד"כשחי" הי' טהור (לגמרי) לקודש, היינו שאין עליו טומאה של נוגע במת דטמא לקודש.

ועיי' בסדרי טהרות שם דמפרש ההמשך בספ"ז "הרי זה אומר כו'" (לא כבזית רענן שם): הרי זה אומר לאלו הכלים מטמאן דהיינו הוא עצמו לא טמאויני שלא נטמא ממגע עצמו כו', ולכאורה משמע כן מזה "שהרי זה אומר מטמאן כו' אי" אחר שכתב "חזרו ונגעו בו טמאוהו הם" דלפי פשוטו אינו שייך לזה.

עמהם⁴⁴.

מזה מובן שמכיון שמשה רבינו הי' רוען של ישראל, כמו שהם (דור המדבר) היו נשמות בגופים [שלכן ע"י משה רבינו היו לא רק ההשפעות הרוחניות, כנתינת התורה (שגם היא ניתנה לנשמות בגופים דוקא), אלא גם ההשפעות הגשמיות - כמו המן, וגם בארה של מרים וענני הכבוד חזרו בזכותו של משה⁴⁵], הנה גם לעת"ל עליו לחזור עם דור המדבר, נשמות כמו שהם בגופים דוקא.

וזהו שענה ריב"ח "לכשיבא משה רבינו עמהם": כשמשה רבינו יבוא "עמהם", שמזה יהי' מוכח שיש להם חלק לעוה"ב כמשה, נמצא שהתחי' תהי' ממציאות הגוף הראשון (עצם לוד), ובמילא הרי הם יהיו צריכים הזאה [ואם משה רבינו לא יבוא עמהם, הרי"ז מחמת שאין להם חלק לעוה"ב והתחי' תהי' מתרווד רקב - אז "אין צריכין" הזאה].

עפ"ז מבאר החידוש בדברי הילקוט

ח. עפ"ז יש לבאר גם החידוש בדברי הילקוט בפשטות: הלימוד הראשון "נוגע במת טמא אין מת עצמו טמא" מחדש (בעיקר) את עצם הענין, שמת עצמו אינו טמא, ומטמא אחרים רק מגזה"כ, כנ"ל. ומזה מובן ממילא שאצל חי אין מקום שיטמא מצד גזה"כ.

אח"כ בא הלימוד והחידוש ש"נוגע במת

(44) ראה זח"א קיג, ב (מהנ"ע). זח"ב קנו, סע"א. וראה

זח"ג קסח, ב. ועוד.

(45) תענית ט, א.

דהתהפכות ומציאות חדשה⁵² - מציאות חי במקום מציאות מת⁵³. ובמילא לא שייך כאן טומאת מגע במת מחמת נוגע בעצמו⁵⁴.

י. והנה "כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב"⁵⁵

שהחיינו נגע בעצמו במוחו. ועי' כיוצא בזה משנה א' פ"ג דטהרות קרשו הרי אלו שנים דבשעת שנקרשו ויצאו מטומאת משקה מ"מ הו"ל כאוכל שנגעו במשקה". אבל שם הפי' דהוי נגיעה כפשוטה דכל משהו שנקרש איטמא מן המשקה שבצדו (משנה אחרונה טהרות שם), וכבסיום המשנה "יתר מכביצה טמא שכיון שיצא טפה ראשונה נטמאת" ע"י נגיעתה (ראה מפרשים שם). וראה ע"ד" (וע"ד הנ"ל בפנים) ערוך לנר בנדה כאן ו'להעיר מדין מדין שיהו טמא מדרס ועשו וילון (כלים פכ"ז מ"ט) דלדעת ר"י כיון שנשתנה טהור לגמרי (ראה פיה"מ להרמב"ם. רע"ב שם. רמב"ם הלכות כלים פכ"ג ה"י. וראה רע"ב טהרות שם בחזרו ונמוחו כביצה מכוון טהור "ופרחה טומאתו כשנשתנו" פי' הרא"ש שם). וגם לדעת הת"ק שנשאר טמא מגע מדרס, יש לחלק בנדר"ד דשם הוי הסדין טמא בעצמו. משא"כ כאן בבן שונמית כיון דאין מת עצמו טמא, ורק שמתמא אחרים א"כ כשחי' פקע זה. וראה סדרי טהרות שם]. ולהעיר מלקח טוב להר"י ענגיל כלל יד.

(52) ובפרט ע"פ הנ"ל בהערה 21, שבבן השונמית נפשו לא שבה אליו, ומכיון שזו חיות חדשה הרי"ז במילא מציאות חדשה.

(53) ההסברה בזה י"ל: במתים לעת"ל מוכרח הדבר שיחיו אז (והרי תח"מ הוא עיקר באמונה) והיינו דמצד הגוף יש בו תכונה וכו' שיחי', וזהו סדר שכלול בהגוף (ולהעיר מאבות ספ"ד "הילודים למות והמתים לחיות" וראה סנהדרין (צא, א): "ולא הוה חייא דהוה חיי לא כ"ש"), וא"כ נמצא דגוף החי יש לו שייכות והמשך לגוף המת, משא"כ בבן הצרפית ובן שונמית שהתחי' ה'י שלא ע"פ סדר המוכרח בגוף זה, כ"א בדרך חידוש ונס, דמצד עצמן היו מתים, הרי נמצא דגוף החי אין לו שייכות והמשך לגוף המת. ואין כאן נגיעה בעצמו.

(54) לכאור' עדיין צ"ע מדוע "כשחי' ה'י טהור" ודוקא "חזרו ונגעו בו טמאווה", ולא נטמא מצד אהל המת כמו "כל שהי' עמו בבית". וזוהו מוכח דמת עצמו לא שייך שיטמא עוד גם לדעת הספ"ז דאין מת עצמו טמא, ראה סדרי טהרות שם.

(55) סנהדרין ז, א.

"דאיירו ביי" 48* - כי השאלה בנוגע להזאה הרי היתה מחמת שנגעו בעצמם, ולא בתור טומאת מת עצמו (כנ"ל בארוכה), והחשש מצד נגיעה בעצמו אינו שייך אלא ב"מתים לע"ל" מצד הנגיעה דהחי בעצמו (בחלק הנשאר מגוף המת); משא"כ בבן השונמית "פשיטא לי' דלא בעי הזאה" (כלשון התוספות⁴⁹), כי גופו של בן השונמית לא נשתנה⁵⁰ ונשאר באותו אופן וציוור כל הזמן⁵¹.

וי"ל בסגנון אחר: התחי' בבן השונמית היתה (לא באופן כבמתים לע"ל, שאפשר לומר ש(חלק) הגוף נתתקן ונבנה, אלא) באופן

(48) ככתוד"ה מתים נדה ע, סע"ב.

(49) אבל באהבת ציון וחת"ס שם דבבן השונמית פשיטא להו דבעי הזאה מחמת נוגע בעצמו (וכ"כ בחדא"ג כאן לפירושו שבעי הזאה אם כבר נטמא בחיים במת), והרי"ז דלא כמ"ש בספ"ז וילקוט הנ"ל דה' טהור. ובמאירי לנדה כ' דשאלתם אם בעי הזאה ה'י על כל המתים הן בבן השונמית כו'.

(50) אבל אין לומר שכיון שעומד לחיות הו"ל כחי גם בשעת מיתתו, וכמ"ש בפ"י גרבוני למו"נ שם (הובא באברבנאל שם) ולא ה'י טמא מעולם, וכ"כ בדברי שאול ויוסף דעת (יו"ד סי' שעג, ס"ה), ומוסיף "וגם בבן השונמית אם ה'י יודע אדם בבירור שיחי' לא ה'י מטמא וז"ב כשמש"י*.

דהרי מפורש בספרי זוטא ד"חזרו ונגעו בו טמאווה הם", ולא אמרינן דאף את"ל כשנגעו בו במיתתו נחשבו טמאים הרי לאחר שהחי' מוכח דלא נחשב כמת ואיגלאי מילתא למפרע דלא היו טמאים. וראה הגהות הרד"ל לפרד"א פל"ג אות ד.

(51) בשו"ת חת"ס שם דבן שונמית טמא ד"בשעה

(* וראה מאירי נדה כאן דיש מפרשים שהשאלה בבן השונמית היא אם טימא במיתתו. ודוחה הפי'. ועד"ז באברבנאל שם. וראה לקוטי שיחות ח"ת עמ' 241 בשוה"ג להערה 20.

וטל תורה⁵⁸, זה גופא מטהר בשעת התחיי⁵⁹.

(58) ולהעיר מזח"א קעה, ב. קפב, רע"א. ובכ"מ.

(59) ראה זח"ג מט, א. ובלקו"ת האזינו עג, ג. שהטל דתחיית המתים הוא למעלה מ"שירי טלא דבדולחא" שמטהר טומאת מת דזהר שם. וראה המשך וככה תרל"ז פס"ח. ועוד.

ולהעיר גם ממרז"ל (סנהדרין לט, א) עיקר טבילותא בנורא. ועל תורה נאמר (ירמי' כג, כט) "הלא כה דברי כאש", ואינו מקבל טומאה (ברכות כב, א). וראה חגיגה בסופה "ת"ח שכל גופן אש". ובארוכה לקו"ש חט"ז ע' 434 ואילך.

- כולם יקומו נשמות בגופים, אעפ"כ י"ל שע"י עסק התורה בזמן הזה לא יהיו צריכים הזאה לעת"ל, הגם שבכל אחד נשאר העצם לזו - כי, כמו שאמרו רז"ל⁵⁶, "כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו" (או כהלשון "טל תורה מחייהו"⁵⁷), שכאשר התחיי היא ע"י אור תורה

(56) כתובות קיא, ב.

(57) יל"ש ישע"י כו, יט. תניא ספל"ו. וראה לקו"ש חי"א

ע' 193 בהערה.

דרכי החסידות

"לא יפרדו מעל צאן מרעיתם"

"הנה לא זו בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעיתם, הנה עוד זאת מתרפסים להדום כסא מרום להתייצב לפני הוד א-ל רם ונשא להגן על עדת ישורון"

"נלך בדרך אשר הורנו"

כ"ק מו"ח אדמו"ר (מוהרי"צ נ"ע), באחד ממכתביו אודות הסתלקות אביו כותב, שצדיקים מגיני ארץ אפילו לאחר ההסתלקות "הנה לא זו בלבד שלא יפרדו מעל צאן מרעיתם, הנה עוד זאת מתרפסים להדום כסא מרום להתייצב לפני הוד א-ל רם ונשא להגן על עדת ישורון".

כל זאת נכון גם בנוגע לכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע הכ"מ. אבל אנו, מצדנו, צריכים להחזיק ולחזק את ההתקשרות והקשר שלנו ביתר שאת ויתר עז, עי"ז שכשלומודים את המאמרים, שיחות ומכתבים ומתעמקים בהוראות הנמצאים בהם, כמו"כ גם בהוראות הפרטיות שנתקבלו, אזי נלך "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נצח סלה ועד" (אגרת הקודש סימן כ"ז).

(ממכתב ח"י שבט תש"י תורת מנחם (התוועדויות) תש"י עמ' 10)

הרבי אינו מבודד והחסידיים אינם מבודדים

למרות העולם שבהסתלקות והעליה למעלה, צריכים לדעת שההתקשרות והדבקות שהיתה עד עתה – אצל אלה שהיתה להם הזכות לראות את הרבי, הן אלה שראו פעמים רבות, והן אלה שראוהו פעמים אחדות או פעם אחת, ואפילו אצל אלו שרק זכו לקבל מכתב, או שמעו מהרבי ע"י

לימוד מאמריו ושיחותיו – נשאת אצלם ההתקשרות בכל התוקף, ולא שייך בה חלישות...
 כ"ק מו"ח אדמו"ר (מוהרי"צ נ"ע) אמר: תורת החסידות פעלה שהרבי אינו מבודד, וחסידים
 אינם מבודדים. היינו, שהרבי משגיח ונוגע לו כל פרט ופרט שבחיי החסידים, ובמילא, ישנה
 הנתינת כח להמשיך בכל הענינים שהרבי תובע ודורש מאיתנו.
 ואדרבה: כיון ככוונת ההעלם היא בשביל הגילוי, צריכים עתה להתעסק בכל הענינים שהרבי
 תובע בתוספת כח.

(תורת מנחם (התוועדויות) תש"י עמ' 49)

למלא את השליחות

את השליחות של הרבי יש למלא מבלי להתחשב בשום דבר.
 - כתב לי חסיד אחד שמאז ההסתלקות (דכ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע) הוא שבור מאוד,
 ולפעמים, כשהוא לעצמו, מתפרץ בבכי...
 השאלה היא, אבל, מה פעל ע"י הבכי שלו? וכי זו היא כוונתו של הרבי שביקש ממנו לבכות?
 – קרוב לוודאי שבבכיותו אינו פועל מאומה, מלבד הענין שאמרו חז"ל (שבת קה, ב) "כל המוריד
 דמעות על אדם כשר (ועאכו"כ בנדוד"ד) הקב"ה סופרן ומניחן בבית גזויו", אבל בינתיים לא
 נעשית עבודת השליחות של הרבי!
 ובלשונו של הרבי: "אויף וואס ווארט מען, מען איז דאך מעכב די גאולה, עס איז שוין ערב
 שבת נאך חצות". [=על מה מחכים, הרי מעכבים את הגאולה, כבר ערב שבת לאחר חצות].
 ע"י העדר העבודה מעכב ח"ו את הגאולה, ובגלל זה נשארים בני"י רגע נוסף בגלות!

(תורת מנחם (התוועדויות) תש"י עמ' 89)

השפעות מתעלות

...ודעת לנכון נקל אשר ויהי בשלושים שנה שעברו עד עתה. . . הנה עלה עלה, בעילוי אחר
 עילוי, שלושים מעלות. ומבואר ע"פ דברי רז"ל אשר גם אחרי ההסתלקות הרי צדיקים ילכו
 מחיל אל חיל, וצדיקא דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין, וגם בעולם הזה, יתיר מבחיזה, לכן גם
 השפעותיו לכל השייכים אליו מתעלות יותר ויותר, וכדי שיתקבלו בפנימיות צריכים גם ה"כלים"
 של השייכים אליו להיות מזוככים יותר.

(ממכתב כ"ה אדר – תורת מנחם (התוועדויות) תש"י עמ' 19)